

ATTENTE

Rik de Lavaletta

© 2025 Rik de Lavaletta

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

Eerste druk

ISBN 9789403822181

NUR: 301

Vormgeving en omslag: eigen ontwerp

www.rikdelavaletta.nl

Met dank aan
Lilian de Groot en Finn Audenaert
voor alle hulp en goede tips

Inhoud

De Wereld In Vertraging	5
Séquence	27
Stiltegebied	51
In De Stilte Tussen De Tonen	71
Groot Geworden.....	91
Namen Zonder Geluid	113
Het Spel Van Onzichtbare Schaduwen	131
Partir	153
De Vrouw Zonder Stem.....	171

DE WERELD IN VERTRAGING

Ze stond aan het roer van de boot alsof ze niets anders kende dan dit: water dat niet sprak, wind die geen richting gaf, en stilte die niet op iets wachtte. Haar handen, fijn en pezig, lagen losjes om het stuurwiel, haar vingers rustten alsof ze op toetsen hingen die geen geluid hoefden voort te brengen. De zee was effen als ongebruikt linnen, de lucht erboven was dun en kleurloos, alsof het ochtendlicht niet zeker wist of het zich moest verspreiden. Alles om haar heen was tijdelijk uitgesteld. Alleen zij bewoog, niet haastig, niet bedachtzaam, maar in een langzaam ritme dat niet onderbroken kon worden.

Nova. Geboren in Mali, opgegroeid in Parijs. Haar naam had een gewicht dat ze zelf nauwelijks droeg; anderen keken op als ze werd uitgesproken, alsof ze verwachtten dat ze zou schitteren, zou ontploffen, zou verdwijnen. Maar zij hield haar lichaam stil, haar blik vlak, haar stem, wanneer ze sprak, ondoorgrondelijk helder. Donkere huid, jukbeenderen die scherp afstaken onder haar ogen, een kaaklijn die zachter was dan mensen verwachtten. Er werd vaak over haar gezegd dat ze mooi was. Ze hoorde het, glimlachte beleefd, maar bewaarde het niet. Schoonheid was voor anderen om in te verdwalen; zijzelf had liever overzicht.

Haar stem was haar instrument. IJl, hoog, met een breekbaarheid die zelden brak. Als ze zong, zweefde ze ergens

boven de tijd, boven haar eigen lichaam. Ze zong met precisie, alsof elke noot een beslissing was, een grens, een verzet. In Parijs was ze gevormd in stilte, geen nadruk op afkomst, maar op klank. Ze groeide op tussen ritmes uit Bamako, Franse chansons en het messcherpe minimalisme van Stravinsky. Later jazz. Altijd jazz, maar op haar voorwaarden. Geen improvisatie zonder orde, geen vrijheid zonder frame.

Nu was ze alleen. Twee dagen alleen op zee, zonder bestemming, zonder verwachting. Geen vlucht, een pauze. Ze deed dit vaker. La Rochelle was haar stiltepunt. Een havenstad waar het zout niet om aandacht vroeg. De zeilboot had ze geleend van een kennis die haar niets vroeg. De romp kraakte zacht in de wind, de zeilen stonden strak zonder dat ze trilden. Ze was net voor zonsopgang uitgevaren, het geluid van haar eigen schoenen op het dek nog vers in haar oren. Het vertrek had geen definitie gekregen, geen afscheid. Ze was gegaan zoals ze een noot verlengde: zonder speling, zonder gebaar.

De eerste dag was leeg als een schone partituur. Ze sprak niet. Zelfs niet binnensmonds. Geen woord, geen flard van zang. Alleen haar bewegingen, nauwkeurig en onuitgesproken. De lijn langs haar vingers, het klikkende geluid van de klemmen, het lichte slaan van het tuigage tegen de mast. Dit was haar wereld, meetbaar, voorspelbaar, gehoorzaam. Ze hield van de

nauwkeurigheid die solozeilen eiste. Elk detail moest kloppen: windhoek, koers, trek op het grootzeil, de stand van haar schouders. Er was geen ruimte voor onoplettendheid, en dat gaf haar rust.

In haar jaszak zat haar telefoon. Niet om bereikbaar te zijn. Ze had hem op vliegtuigstand gezet, meldingen uitgeschakeld. Alleen het bestand Attente was nog toegankelijk: een digitale kaart vol zinnen, beelden, geluiden die ze verzamelde. Geen liedteksten, geen dagboek, maar brokstukken. “Het kraken van vingers in een stille ruimte.” “De geur van metaal op natte stof.” “Het moment tussen een inademing en de toon.” Ze schreef niet lineair, maar als iemand die steentjes achterlaat in een mistig bos. Tijdens deze tocht had ze nog niets toegevoegd. Dat was geen gemis. Soms was luisteren genoeg.

Tegen de avond liet ze het anker zakken in een brede, verlaten baai. Geen andere boten, geen huizen langs de kust, alleen wat schaduw van lage rotsen. Het water bewoog nauwelijks. Het avondlicht was niet warm, maar diffuus, alsof het over alles heen zweefde zonder ergens te landen. Ze zette geen muziek op. At een stuk brood met zachte kaas, dronk langzaam uit een metalen beker die altijd naar oud koper rook. Daarna zat ze uren op het dek, haar benen onder zich gevouwen, haar rug kaarsrecht tegen de reling.

Ze dacht niet aan haar ouders. Of als ze het al deed, dan nooit lang. Ze woonden beide nog in Parijs, ze waren gescheiden, maar hun leven ordelijk, hun herinneringen aan Mali stil en zedig. Haar moeder sprak zelden over vroeger. Haar vader nog minder. Ze hadden haar opgevoed met discipline, maar zonder woorden voor verlies. Nova had zichzelf geleerd hoe je moest vasthouden zonder te knijpen. Hoe je jezelf moest aftekenen zonder zichtbaar te zijn. Hoe je kon bestaan zonder geluid te maken.

's Nachts sliep ze in de kajuit, het luik op een kier. De lucht rook naar nat hout en olie. Ze droomde niet. Of misschien wel, maar niets bleef hangen. Toen ze even wakker werd, hoorde ze niets. Geen motor, geen golven, geen vogels. Alleen de zuiging van stilte die zo diep was dat het leek alsof de wereld vergeten was hoe geluid werkte. Ze draaide zich niet om. Bleef liggen met haar ogen open, de deining onder zich, het ritme in haar schouders.

Haar lichaam was in balans. Niet uitgeput, niet gespannen. Geen restspanning van optreden, geen echo van applaus. In deze staat herinnerde ze zich waarom ze ooit was begonnen met zingen: niet voor publiek, niet voor erkenning, maar voor de vibratie in haar eigen borst. De manier waarop een noot kon blijven hangen, als een draad tussen binnen en buiten. In stilte zong haar lichaam nog. Een toon zonder geluid.

De tweede dag begon traag. Ze zette thee, niet omdat ze dorst had, maar omdat het ritueel haar ankerde. Gember, zonder suiker. Ze dronk uit dezelfde beker als de avond ervoor.

Warmte zonder smaak. De zon stond laag, het licht was wit en scherp. De kustlijn was verdwenen. Alleen water, in tinten van staal en leisteel. Ze controleerde de stand van de zeilen, draaide langzaam naar het zuiden, zonder doel.

Ze dacht aan het trio. De bandoneonspeler, die nooit sprak als het niet nodig was. De contrabassist, die zijn instrument behandelde als een geliefde met wie hij al jaren geen woorden meer deelde. De drummer, de enige met scherpheid, met ritme dat duwde. Ze waardeerde hem, maar hield afstand. Tussen hen en haar lag altijd iets onzichtbaars: de grens van haar stem, de controle van haar adem. Ze waren goed samen. Klein, precies, onnavolgbaar. Hun optredens vulden nooit zalen, maar maakten altijd indruk. Dat was genoeg.

Ze had geen concerten gemist. Geen verplichtingen opgeschort. Deze tocht was ingepland, doordacht, geaccepteerd. Ze had het aangekondigd in vier woorden: "Ik ben er even niet." Niemand vroeg waarom. Dat was het voordeel van consistentie. Als je altijd afstand hield, vroegen mensen op den duur niets meer. En precies dat was wat ze nodig had. Geen vragen. Alleen ruimte.

's Middags schreef ze één zin in Attente:

“De wereld beweegt langzamer als niemand weet waar je bent.”

Daarna legde ze de telefoon weg, sloot haar ogen tegen het felle licht, voelde de boot zwenken onder haar gewicht. Alles klopte. Alles was beheerst. De controle was volledig. En met die zekerheid ontspande ze zich verder, zonder geluid, zonder vorm, zonder richting.

Ze keerde terug zonder geluid. De haven lag er net zo bij als twee dagen eerder, statisch, glanzend, nat van zout en loze tijd. Er was niemand die haar verwachtte, niemand die opkeek. Geen havenmeester, geen nieuwsgierige blik van voorbijgangers. Alleen het klikje van de lijn tegen de metalen ring op de kade, en het doffe kreunen van hout dat weer vaste grond voelde.

Nova maakte de boot vast met dezelfde precisie waarmee ze haar ademhaling stemde. Twee knopen, geen overvloedige bewegingen. Haar benen voelden even vreemd aan op de kade, alsof de grond zich strakker aan haar hechtte dan het dek ooit deed. Het verschil tussen drijven en gedragen worden: subtiel, maar onontkoombaar. Ze keek niet om. Ze haalde niets op van boord behalve haar tas. Alles wat achterbleef, mocht daar blijven.

In de verte trok een groep toeristen voorbij. Hun stemmen sneden de lucht in stukjes, te luid, te ongericht. Nova verliet de haven zonder naar hen te luisteren. Haar voetstappen waren licht, geruisloos. Haar lichaam volgde een route die haar geest al kende, zonder het benoemen van straatnamen, oriëntatiepunten of einddoel. Ze liep zoals ze zong: gericht, zuiver, zonder uitweiding.

In haar appartement rook het naar stof dat zich zonder haast had verzameld. De lucht was niet muf, niet bedompt, eerder dof. Alles stond zoals ze het had achtergelaten. Het bed onbeslapen. De keuken leeg. De ramen gesloten. Ze zette haar tas neer en bleef staan bij de deur, alsof ze haar eigen aanwezigheid eerst wilde inslikken voor ze verder ging.

Langzaam trok ze haar jas uit, hing hem aan de knop van de kast. Geen haak, geen kapstok. Haar schoenen bleven in de gang, keurig naast elkaar. Ze liep op kousenvoeten naar het kleine bureau bij het raam, legde haar telefoon neer en opende Attente. Ze typte:

“Terugkeren is een handeling zonder bewijs.”

Daarna klapte ze het toestel dicht.

De koelkast was leeg. Geen verrassing. Ze haalde haar portemonnee uit een la, liet de munten erdoor glijden zonder ze te tellen. Ging naar beneden, liep naar de winkel op de hoek

waar ze niemand kende en ook niemand haar groette. Ze kocht zwarte koffie, rijst, yoghurt, olijven. Geen brood. Nooit brood.

De kassier keek niet op. Dat was goed. Nova had geleerd zich te bewegen als iemand die de ruimte vulde zonder op te vallen. Zwarte huid, een rechte rug, een blik die net langs mensen gleed in plaats van ín hen. In de wijk werd ze gezien, maar nooit aangesproken. Voor de een te trots, voor de ander te stil. Ze had geleerd dat anonimiteit geen onzichtbaarheid was, maar een vorm van overwicht.

Thuis zette ze koffie. Geen muziek. De filter drupte met langzame regelmaat, als een klok die haar eigen tempo bepaalde. Ze bleef staan naast het aanrecht, keek naar het licht dat langs de rand van het raam sneed. Niets bewoog. Geen vogels, geen schaduwen. Haar gezicht weerspiegelde vaag in het glas, een vlek van donker, contourloos.

Ze pakte een boek dat ze al vier keer gelezen had. Opende het ergens in het midden. Las geen pagina's, liet haar ogen dwalen langs woorden alsof ze het ritme van zinnen herkende zonder de inhoud te vangen. Daarna sloot ze het boek, legde het terug. Ging op het smalle balkon staan, de koffie nog warm in haar hand. De lucht rook naar vocht, naar metaal, naar iets wat niet te herleiden viel. Ze dronk langzaam.

's Middags nam ze de metro naar het oefenlokaal. Een industriële ruimte aan de rand van de stad, ooit een garage, nu bekleed met zware gordijnen en vloerbedekking die de lucht dof maakte. De band was er al. De bassist zat op een kist, zijn hoofd naar beneden. De bandoneon lag op tafel, opengeklapt, als een beest dat net gestopt was met ademen. De drummer stemde zijn vellen met korte, ingehouden tikken.

“Je bent er weer,” zei hij zonder op te kijken. Ze antwoordde niet. Hij bedoelde het niet als vraag.

Ze installeerde haar microfoon. Zette geen versterking aan. Zong de eerste toon zonder aankondiging. Geen tel, geen opmaat. De toon zweefde, ijl, bijna onhoorbaar, maar zuiver. De bassist volgde, aarzelend. De bandoneon sloot aan met een trage schuifbeweging. Alles klopte. Alles vloaide. De drummer wachtte tot het moment zich opende. Toen hij inviel, viel hij stil. De ruimte ademde.

Ze repeteerden een uur. Niet meer. Daarna zaten ze even zwijgend, niemand pakte iets te drinken, niemand checkte een telefoon. Er was niets te zeggen.

“Volgende week?” vroeg de bassist. Ze knikte. De drummer trok zijn jas aan. De bandoneon werd zorgvuldig terug in zijn hoes geschoven. Er werd geen afscheid genomen.

Op de terugweg in de metro dacht Nova aan haar stem. Niet als iets van haar, maar als iets wat met haar meebewoog. Alsof

het zich los van haar wilde maken, een entiteit werd die slechts tijdelijk bij haar hoorde. Ze dacht aan het moment in het lokaal waar de noot zweefde voordat iemand volgde. Dat moment was puur geweest. Iets had zich geopend. Maar ze wist ook dat het niet lang zou duren. Niets blijft zweven. Ze typte op haar telefoon, zonder het bestand te openen: “Zingen is loslaten wat je niet mag vasthouden.”

Thuis knipte ze geen licht aan. De kamer vulde zich met het laatste daglicht, dat dof over de vloer kroop, tussen de tafelpoten door, langs haar enkels. Ze ging op de grond zitten, haar rug tegen de muur. De stilte was niet zwaar, maar dicht. Alsof geluid zich net buiten bereik ophield, onhoorbaar, maar voelbaar.

Ze haalde diep adem, traag, alsof ze een toon voorbereidde. Maar er kwam geen klank. Alleen adem. Alleen borstkas. Alleen huid. En dat was genoeg.

De ochtend begon met mist. Geen zware deken, geen dichte nevel, maar een fijn, gelijkmatig waas dat zich aan elk oppervlak hechtte. Het licht was wit en vormloos. Nova stond bij het raam, de handdoek nog om haar haar, het glas koud tegen haar bovenarm. De stad daarbuiten leek opgelost, alsof gebouwen geen muren meer hadden, alleen contouren die net niet verdwenen.

Ze dacht aan het woord voor wat tussen verdwijnen en verschijnen lag. Niet 'schemeren', niet 'oplossen', niet 'vervagen'. Een woord dat geen naam had. Een toestand die ze kende uit haar eigen lichaam, haar eigen stem. Als een toon die op het punt stond te breken, maar bleef hangen. Dat moment, daar leefde ze in.

Ze zette geen muziek op. De stilte van de ochtend was nauwkeurig genoeg.

In de metro viel haar blik op haar handen. Bruin, fijngetekend, pezig en slank. Muziekhanden, had een oudere docent ooit gezegd. Handen die geschikt waren voor wat niet vast te pakken viel. Haar huid glansde zacht onder het licht. De vrouw tegenover haar keek even op, wendde haar blik af. Nova zag zichzelf niet als opvallend, maar ze wist hoe anderen haar zagen. Een vrouw die zich bewoog zonder haast, met een controle die niets uitsprak maar alles uitstraalde. Een zwarte vrouw, alleen, met een rug die altijd recht bleef.

Soms vroeg ze zich af of haar houding haar masker was, of haar kern. Of het stilzwijgen dat haar bewoog een schild was, of een vorm van communicatie. De grens was onduidelijk. Ze had geleerd haar stem te laten spreken, niet haar gezicht, niet haar woorden. Alleen toon. Alleen adem.

De studio bevond zich op de derde verdieping van een gebouw dat naar oude verf en elektriciteit rook. Nova kende het goed. Ze had er vaker opnames gemaakt, zonder publiek, zonder rumoer. Alleen de microfoon, de klankkast van de ruimte, en de man die achter het glas zat, zonder expressie.

Ze dronk water, wachtte op het teken. Een korte handbeweging. Ze zette haar koptelefoon op, voelde het zachte schuim tegen haar slapen. De toon klonk, de cue. Ze ademde in. Zong.

De eerste noten kwamen zonder kracht, maar niet zwak. Geen fluistering, geen aarzeling, iets ertussenin. Alsof de klank zich nog niet wilde toewijden, zich nog niet helemaal liet dragen. Maar in de tweede regel vond ze de adem, de resonantie in haar borst, het centrum in haar tong. De melodie rekte zich uit, vouwde zich om de woorden heen die niet van haar waren, maar die ze toch betekenis gaf.

Na afloop hoorde ze niets. De stilte achter het glas bleef leeg. Geen “oké”, geen “nog een keer”. Ze zette de koptelefoon af, keek naar de technicus. Die knikte. Eén opname was genoeg geweest.

Ze glimlachte kort, nam haar jas, verdween.

In de gang liep een jongen met een doos vol snoeren. Hij botste bijna tegen haar op.

“Pardon, madame,” zei hij, zonder haar echt aan te kijken.

Ze knikte. Zijn geur bleef even hangen: zweet, rubber,

goedkope aftershave. In de lift keek ze naar de cijfers die langzaam terugtelden naar nul. Alles ging trager dan nodig was. Zelfs zwaartekracht leek hier geen haast te hebben. Op straat inhaleerde ze diep. De lucht was fris, de mist had zich opgelost. Haar gezicht voelde koud, haar mond droog. Ze liep langzaam naar het café op de hoek, ging niet naar binnen. Alleen staan. Alleen kijken. Mensen, stoelen, stoom uit koppen. Geen woorden. Geen verbinding.

Ze dacht aan haar ouders. Hoe ze vroeger op zondagochtend samen ontbijt maakten, rijstepap met kaneel, mango, zwarte thee. Haar moeder altijd met een sjaal om haar hoofd, haar vader met zijn armen achter zijn rug, observerend. Ze dacht aan Bamako, al was ze daar al twintig jaar niet meer geweest. Haar herinneringen waren gefragmenteerd. Geuren vooral. Lichte aanrakingen. Stemmen in een taal die ze niet meer dagelijks sprak. Haar moeder belde soms. Vragen stelde ze zelden. Nova luisterde. Antwoorden gaf ze in omtrekkende bewegingen.

Thuisgekomen voelde het appartement als een jas die een andere geur had aangenomen. Niet vies. Niet bekend. Gewoon anders. Ze keek om zich heen: niets had zich verplaatst. En toch. De stoel leek iets verder van de tafel, het gordijn hing net iets schever, de klok liep een minuut achter.

Ze zette haar tas op de grond, ging zitten, niet op de bank maar op de vloer, zoals ze vaker deed. De vloer voelde koel,

bijna nat. Ze legde haar handpalmen plat neer. Het hout ademde zacht. Ze sloot haar ogen.

In haar hoofd hoorde ze de opname terug. Niet exact, niet in detail, maar het gevoel van de toon, de resonantie in haar borst, de hapering bij de derde zin. Ze wist dat anderen het niet hoorden, maar zij wel. Dat kleine rafelrandje. Alsof de stem zich net iets te ver naar buiten had geworpen.

Ze opende Attente en type:

“Een stem die zich loszingt van haar lichaam.”

Daarna liet ze het scherm zwart worden.

's Avonds kookte ze iets eenvoudigs. Rijst, linzen, komijn. Ze at langzaam, zonder afleiding, zonder televisie, zonder telefoon. Kauwen als ritueel. Slikken als bevestiging van bestaan. Ze dronk lauw water uit een glas dat een barst in de rand had. Na het eten keek ze naar de klok. Het was 21:03. Ze hoorde geen geluid van buiten. Geen auto's, geen stemmen. Ze liep naar het raam, duwde het op een kier. Koude lucht gleed naar binnen, maar bracht niets mee. De stad zweeg. Zelfs de lucht leek te luisteren.

Ze bleef staan, haar vingers tegen het kozijn. In het glas zag ze haar eigen spiegelbeeld. Donker, vervormd. Haar ogen keken terug, maar zonder richting.

Ze fluisterde haar eigen naam. Eén keer. Niet hard. Niet zacht. Alleen precies genoeg om de lucht te breken.

Nova.